

EEN PISCINA, FUNDATIEGEHEIM VAN DE OUDE KERK

Reeds in 1985 werd ik bij het naar binnen gaan van de Oude Kerk, door de ingang tegenover de Potkamp, getroffen door een soort inscriptie onder aan de kerkmuur. Het zou mogelijk iets te maken kunnen hebben met een steenhouwersmerk dacht ik later. In 1986 ben ik er weer iets verder mee gegaan en heb ik er een foto van gemaakt. Met het tonen van deze foto heb ik aan deze en genen gevraagd wat men er van dacht en ook diverse instanties heb ik benaderd. Alles zeer informeel, maar een bevredigend antwoord heb ik nooit gehad.

De uitwatersteen met inscriptie.

De letters in de steen zijn verticaal aangebracht (AWW met daarnaast 18:2, zie foto) en doen denken aan de naam van een steenhouwer en/of metselaar en aan een verwijzing naar een bijbeltekst. Bij nadere beschouwing van de omtrek bij de steen met inscriptie viel mij nog meer op. In de directe nabijheid is een andere steen ingemetseld (zie foto) met in het midden een opening of uitmondung.

Tijdens de zoektocht naar de betekenis van de inscriptie dacht ik

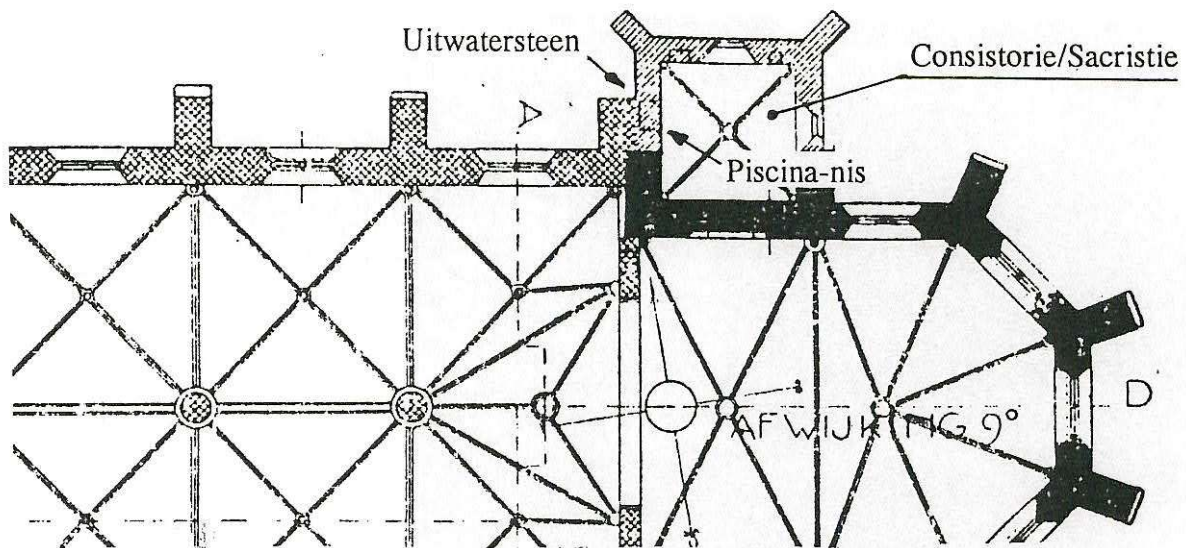
steeds dat de uitmondung iets te maken kon hebben met de handelingen op het altaar in de toen nog Rooms Katholieke Kerk, zonder erop te letten op welke plaats zich deze uitmondung bevond. De steen is gesitueerd aan de westelijke wand van een steunbeer van de sacristie (thans consistorie, ook wel gerfkamer genoemd) en wel in de onderste plint vlak boven de aarde. Volgens mij was deze steen met uitmondung, zomaar ergens ingemetseld, zonder bijbedoeling.

Doordat ik weinig of geen informatie had verkregen was de foto al lang weer opgeborgen. Totdat, bij een bezoek aan de Potkamp van de heer Grootenboer voor andere zaken, de foto van de steen ter tafel kwam. Grootenboer maakte mij meteen duidelijk dat het hier om een PISCINA ging. Daar moest natuurlijk wel

een verklaring bijkomen. Dat bleek niet zo moeilijk, want met wat documentatie over deze materie werd door hem meer duidelijkheid verschaft over de Piscina.

In de literatuur (Lit. 1) wordt beschreven dat een Piscina een reinigingsbekken is voor liturgische doeleinden en het wordt in verband gebracht met de Heilige Communie in de R.K. Kerk. De Piscina werd gewoonlijk ondergebracht in een diepe muurnis. Er werden meestal twee bekken gebruikt (in onze kerk slechts een en met de afvoer naar buiten).

Detail van de plattegrond van de Oude Kerk, waarop de plaats is aangegeven waar zich de uitwatersteen bevindt.

De Piscina wordt ook wel Lavabo (=handwassing) genoemd en vond in onze kerk haar plaats in de nis in de noordwesthoek van de consistoriekamer (=sacristie). Het werd gebruikt voor de afvoer van het water van de handwassing en het reinigen der vaten, waarin zich eventueel achtergebleven deeltjes van de hostie konden bevinden en die dan op het kerkhof en dus op gewijde grond terecht kwamen. De afvoer van de Piscina loopt gewoonlijk door de muur naar buiten. Meestal vindt men naast de nis met de Piscina ook nog nissen voor de plaatsing van de vaten die tijdens de communie gebruikt werden (Lit. 2). Dit laatste is in onze kerk niet het geval.

Als men op de plattegrond van de Oude Kerk de plaats waar de stenen uitmonding zich bevindt projecteert op de binnenkant van de muur van de sacristie/consistorie, dan valt op dat zich juist op die plaats een nis bevindt met gotische vorm. Door de lage plaatsing van de steen met uitmonding aan de buitenzijde die daar op aansluit, lijkt hier vermoedelijk toch wel sprake van een Piscina. De belettering van de steen blijft vooralsnog een geheim van de fundatie.

J. Hoogenboom.

Literatuur:

1. Dr E.J. Haslinghuis.
Bouwkundige termen.
Uitg. Bohm Scheltema en Holkema, Utrecht 1986.
2. R. Steensma.
Vroomheid in hout en steen.
Uitg. Bosch en Keunig, Baarn 1966.

Naschrift.

Juist toen dit artikel was afgerond bereikte ons een brief van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg als antwoord op een schrijven van de heer Grootenboer van Juli 1997 en van mijzelf van 1993, met als mededeling dat er geen pasklaar antwoord voor handen is.

Ik had mij wel voorgesteld dat het deel "18:2" van de inscriptie, mogelijk betrekking zou hebben op psalm 18 vers 2. Dit werd door de Rijksdienst als goede mogelijkheid gezien. Deze tekst is als volgt: "Ik heb u lief, o Jaweh, mijn kracht" (oude vertaling) en volgens de Goed Nieuws Bijbel: "Heer, U heb ik lief, door U sta ik sterk", wat volgens mij meer toepasselijk is. Van de steen met uitmonding in samenhang met de aparte gotische vorm van de nis in de sacristie/consistorie, kan men met bijna zekerheid zeggen dat we hier te maken hebben met een Piscina. De vraag voor wat betreft de letters AWW blijft echter open.

J.H.

VAN HOREN ZEGGEN...

De ongelukstrein vervoerde boter

De goederentrein die in oktober 1920 betrokken was bij het ongeluk in Borne, vervoerde klompen boter. Door de botsing was veel van de lading door elkaar gegooid en de emballage was grotendeels stuk gegaan. Veel spoorwegmensen hebben toen hun kiel uitgetrokken en daarin grote brokken boter mee naar huis genomen. Enkelen zijn zelfs vaker dan eens op en neer naar huis geweest!

Men voelde dit meenemen van boter niet als diefstal omdat de vrijgekomen boter toch vernietigd zou worden, zo veronderstelde men. Bij veel Bornse families was er voordien nog nooit zoveel boter tegelijk in huis aanwezig geweest...

Redactie.

Gen mens zo wies of he kan het mis hebben.